

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Барановська Л. В., Саражинська І. А. Формування професійно-мовленнєвої компетенції майбутніх фахівців законоохоронної сфери // Мовні концептуальні проблеми української лінгвістики: Збірник наукових праць. – К.: Вид-во КНУ ім. Тараса Шевченка, 2008. – випуск 24. – Ч. 1. – С. 45–50.
2. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник: довідкове видання / Семен Устинович Гончаренко. – Київ: Либідь, 1997. – 376 с.
3. Бесчасний В. М. Робота з персоналом органів внутрішніх справ: Науково-практичний посібник. – Донецьк: ДЮОІ, 2005. – 296 с.
4. Философский энциклопедический словарь / гл. редакция: Л. Ф. Ильичев, П. Н. Федосеев, С. М. Ковалев, В. Г. Панов. – М.: Сов. энциклопедия, 1983. – 840 с.
5. Берг Э. Игры, в которые играют люди. Психология человеческих отношений / Э. Берг; пер. с англ. – М.: Прогресс, 1988. – 130 с.
6. Кон И. С. В поисках себя: Личность и ее самосознание / И. С. Кон. – М.: Политиздат, 1984. – 224 с.
7. Циганій С. О. Формування культури професійно-правового спілкування в майбутніх юристів у процесі фахової підготовки як педагогічна проблема. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://er.nau.edu.ua:8080/handle/NAU/13349>
8. Ядов В. А. Стратегия социологического исследования. Описание, объяснение, понимание социальной реальности / В. А. Ядов. – М.: "Добросвет", "Книжный дом "Университет", 1998. – 596 с.

УДК 378.013

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ ЯК АКТУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ ВИЩОЇ ЮРИДИЧНОЇ ШКОЛИ

Бутенко Володимир Григорович,

доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України,
професор кафедри загальноправових та соціально-гуманітарних дисциплін
(Херсонський факультет
Одеського державного університету внутрішніх справ,
м. Херсон, Україна)

У статті зазначено, що сучасний етап розвитку українського суспільства характеризується значними змінами в економіці, політиці, суспільних відносинах,

розвитку культури, правосвідомості громадян. За таких обставин особливої гостроти й актуальності набувають питання освіти, виховання, формування особистості, організації її життєдіяльності, навчання, праці, відпочинку. Освітні заклади покликані створювати необхідні умови для набуття молоддю необхідного соціального і професійного досвіду, розвитку особистісних якостей, використання потенційних можливостей.

Відмічено, що розбудова демократичного, правового суспільства в Україні передбачає актуалізацію завдань, що пов'язані з підготовкою майбутніх юристів, покликаних формувати правові цінності в суспільному житті, зміцнювати правові відносини серед громадян, спонукати людей до відповідального ставлення в системі морально-правових взаємин, охороняти матеріальні та духовні здобутки українського народу, запобігати проявам протиправних дій в молодіжному середовищі, виявляти принциповість та рішучість у боротьбі зі злочинністю. Вища юридична школа є важливою формою професійної підготовки майбутніх юристів. Вона спрямовує свої зусилля на вирішення актуальних освітньо-виховних завдань, пов'язаних з наданням майбутнім юристам якісної професійної освіти, ознайомленням з сучасними знаннями в галузі права, набуттям досвіду практичного вирішення питань правового змісту. Від ефективності навчально-виховного процесу у вищій юридичній школі залежить якість підготовки майбутніх фахівців.

У статті підкреслено, що усвідомлення актуальності вказаної проблеми спонукає викладачів вищої юридичної школи до підвищення ефективності навчально-виховного процесу. Цьому сприяють такі напрямки діяльності, як: реформування юридичної освіти за принципом пріоритетності людини; оновлення нормативної бази сучасної юридичної освіти; удосконалення змісту, структури, організації юридичної освіти на засадах компетентнісного підходу; реалізація на практиці сучасних моделей юридичної освіти; побудова ефективної системи громадянського та патріотичного виховання майбутніх юристів; розвиток наукової та інноваційної діяльності в системі юридичної освіти; інформатизація та ресурсне забезпечення юридичної освіти; проведення моніторингу якості та ефективності юридичної освіти; підвищення професійно-педагогічної культури та майстерності викладачів вищої юридичної школи; створення сучасної матеріально-технічної бази вищої юридичної освіти.

Ключові слова: навчально-виховний процес, підвищення ефективності, вища юридична школа.

ПОВЫШЕНИЕ ЭФФЕКТИВНОСТИ УЧЕБНО-ВОСПИТАТЕЛЬНОГО ПРОЦЕССА КАК АКТУАЛЬНОЕ ЗАДАНИЕ ВЫСШЕЙ ЮРИДИЧЕСКОЙ ШКОЛЫ

Бутенко Владимир Григорьевич,

доктор педагогических наук, профессор, член-корреспондент НАПН Украины,
профессор кафедры общеправовых и социально-гуманитарных дисциплин
(Херсонский факультет Одесского государственного университета внутренних дел,
г. Херсон, Украина)

В статье отмечено, что современный этап развития украинского общества характеризуется существенными изменениями в экономике, политике, общественных отношениях, развитии культуры, правосознания граждан. В этой связи особую остроту и актуальность приобретают вопросы образования, воспитания, формирования личности, организации ее жизнедеятельности, учебы, труда, отдыха. Учебные заведения призваны создавать необходимые условия для получения молодежью необходимого социального и

профессионального опыта, развития личностных качеств, использования потенциальных возможностей.

Отмечено, что строительство демократического, правового общества в Украине предусматривает актуализацию задач, связанных с подготовкой будущих юристов, призванных формировать правовые ценности в общественном сознании, укреплять правовые отношения среди граждан, приобщать людей к ответственному отношению в системе морально-правовых действий, охранять материальные и духовные ценности украинского народа, предупреждать проявления противоправных действий в молодежной среде, проявлять принципиальность и решительность в борьбе с преступностью. Высшая юридическая школа является важной формой профессиональной подготовки будущих юристов. Она направляет свои усилия на решение актуальных образовательно-воспитательных задач, связанных с организацией качественного профессионального образования будущих юристов, ознакомлением их с современными знаниями в сфере права, приобретением опыта практического решения задач правового содержания. От эффективности учебно-воспитательного процесса в высшей юридической школе зависит качество подготовки будущих специалистов.

В статье подчеркнуто, что осознание актуальности указанной проблемы побуждает преподавателей высшей юридической школы к повышению эффективности учебно-воспитательного процесса. Этому способствуют такие направления деятельности, как: реформирование юридического образования по принципу приоритетности человека; обновление нормативной базы современного юридического образования; усовершенствование содержания, структуры, организации юридического образования на основе компетентного подхода; реализация на практике современных моделей юридического образования; построение эффективной системы гражданского и патриотического воспитания будущих юристов; развитие научной и инновационной деятельности в системе юридического образования; информатизация и ресурсное обеспечение юридического образования; проведение мониторинга качества и эффективности юридического образования; повышение профессионально-педагогической культуры и мастерства преподавателей высшей юридической школы; создание современной материально-технической базы высшего юридического образования.

Ключевые слова: учебно-воспитательный процесс, повышение эффективности, высшая юридическая школа.

IMPROVEMENT OF EFFECTIVENESS OF TRAINING-EDUCATIONAL PROCESS AS ACTUAL TASK OF HIGHER LAW SCHOOL

Butenko V.G.

doctor of pedagogical sciences, professor,
corresponding member of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine,
professor of the department of general-legal and social-humanitarian disciplines
(Kherson Faculty of Odesa State University of Internal Affairs, Kherson, Ukraine)

The current state of development of Ukrainian society is characterized by significant changes in the economy, politics, social relations, cultural development, legal awareness of citizens. In such circumstances the issues of education, upbringing, personality formation, the organization of his life, education, work and leisure become particularly urgent. Educational

institutions are designed to create the necessary conditions for the youth to get the necessary social and work experience, develop personal qualities, use of potential possibilities as well.

Building a democratic, legal society requires updating tasks related to the training of future police officers called to form the legal values in public life, strengthen the legal relations among citizens, encourage people to responsible attitude in the system of moral and legal relations, safeguard the material and spiritual achievements of Ukrainian people, prevent manifestations of unlawful acts among young people, show integrity and determination in the fight against crime.

The Higher Law School is an important form of professional training of future police officers. It directs its efforts to solve present educational and upbringing tasks related to the achievement of quality professional education for future police officers, getting current knowledge in law, gaining practical experience in issues of legal content. The quality of training of future specialists depends on the efficiency of the educational process in the higher law school.

Awareness of the importance of this problem leads teachers of the higher law school to improve the efficiency of the educational process. This is facilitated by such activities as: the reform of legal education on the principle of priority of rights; updating the base of modern legal education; improvement of the content, structure and organization of legal education based on relevant approach; implementation in practice of modern models of legal education; building of an effective system of civil and patriotic education of future police officers; scientific development and innovation in the system of legal education; information system development and legal resources for education; monitoring the quality and efficiency of law education; raising professional and pedagogical culture and skills of teachers of higher legal education; creating a modern material and technical base of higher legal education.

Key words: educational process, increasing efficiency, higher law school.

Постановка проблеми. На сучасному етапі цивілізаційних змін в Україні посилюється увага широкої громадськості – вчених, діячів культури, працівників освіти до питань якості та ефективності підготовки молоді до життя, праці, навчання, творчості. Адже цивілізаційні зміни передбачають набуття особистістю досвіду, який би дозволив їй самостійно й цілеспрямовано розвивати необхідні якості, визначати й використовувати на практиці способи самоорганізації, досягати життєвої мети, реалізовувати творчі плани та завдання. Цей досвід не з'являється спонтанно, не формується випадково, не розвивається під впливом мозаїчного впливу навколишнього середовища. Основою становлення й збагачення означеного досвіду особистості є навчально-виховна робота, яку здійснюють заклади освіти, спрямовуючи зусилля педагогічних працівників на формування у молоді необхідних якостей.

Безперечно, сучасний етап цивілізаційного розвитку українського суспільства сповнений значних суперечностей економічного, соціального, культурологічного змісту. Про це засвідчує суспільна дискусія, яка розгортається навколо таких питань, як цивілізаційний вектор розвитку суспільства, економічні принципи та моделі господарювання, політичні

орієнтації та культура суспільних відносин, роль та функції таких форм суспільної свідомості, як мораль, право, політика, релігія, наука, мистецтво. Широкий загал людей прагне усвідомити суть того, що відбувається в умовах цивілізаційних змін, висловлює свої погляди, думки, ціннісні орієнтації і сподівання щодо привнесення в цей процес науково обґрунтованих ідей, цілей, положень тощо.

В контексті означеної дискусії важливе місце займають висловлювання науковців, які наголошують на тому, що існуючі в суспільно-економічному та культуротворчому процесі суперечності зумовлені передусім тією ситуацією, яка пов'язана з розвитком людей, формуванням у них певних якостей, підготовкою до життєдіяльності, виконанням покладених на них функцій. Як переконливо засвідчує сучасна практика, значна частина людей відчуває труднощі, пов'язані із життєзабезпеченням, створенням умов для самоорганізації, налагодженням конструктивних взаємин в системі спілкування, співпраці, співтворчості. Можна бачити, що нерідко люди не можуть ефективно використати на практиці власний потенціал, недостатньо спираються на свої фізичні, психічні, соціальні та духовні можливості, не звертають увагу на існуючі резерви власного організму, нехтуючи елементарними правилами і нормами здорового образу життя, ефективного навчання, продуктивної праці, спілкування та творчості.

Отже, виникає необхідність осмислення та розв'язання на теоретичному і практичному рівнях існуючих в українському суспільстві проблем, пов'язаних з підготовкою людини до життя, продуктивної праці, виконання громадянських обов'язків, творчої самореалізації. Ця необхідність зумовлена соціальними, професійними та особистісними чинниками. Сучасні умови соціально-економічного та культурного розвитку суспільства спонукають людину до організації власного життя на основі принципів демократії, відповідальності, патріотизму, гуманізму, культуротворчості. Серед широкої громадськості дедалі поширюються ідеї, пов'язані з подальшим розвитком національної економіки, культури, науки і освіти, зміцненням ролі особистості у вирішенні актуальних завдань соціального, економічного, правового, культурологічного змісту, упровадженням на практиці інноваційних технологій, спрямованих на забезпечення ефективної підготовки фахівців певного профілю.

Важливо зазначити, що у розв'язанні проблем людини дедалі посилюється роль професійних чинників, зокрема професійної підготовки та освіти, покликаної створити належні умови для набуття особистістю необхідного досвіду, розвитку відповідних вмінь та навичок. Йдучи шляхом цивілізаційного розвитку українське суспільство прагне посилювати функції та можливості вищої юридичної школи, її спроможність забезпечувати якісну підготовку майбутніх фахівців в галузі права та правоохоронної

діяльності. На вищу юридичну школу сьогодні покладається відповідальність за підготовку висококваліфікованих спеціалістів, здатних жити і працювати по-новому, позбавлених стереотипів минулого, спроможних реалізовувати на практиці перспективні та інноваційні рішення, програми та плани. Як зазначено в Законі України «Про вищу освіту», державна політика в галузі освіти оновлюється, набуває якісних змін, відкриває простір для активного використання існуючих резервів у сфері організації освітньо-виховної, науково-дослідницької, інформаційно-управлінської, культуротворчої діяльності, спонукає до ефективного забезпечення підготовки кадрів для правоохоронних органів.

Безперечно, за таких обставин суттєво посилюється роль особистісних чинників, діяльність учасників навчально-виховного процесу. Модернізація вищої юридичної школи передбачає значні зміни на особистісному рівні. Як викладачі, так і студенти покликані відповідати вимогам сьогодення, бути сучасними за своїм мисленням, світоглядними орієнтаціями, поглядами та професійною компетентністю, виявляти готовність до активного діалогу у процесі навчально-пізнавальної діяльності. Саме тому перед вищою юридичною школою поставлені вимоги щодо внесення відповідних змін в освітню практику, обґрунтування концептуальних основ, змісту та технологій професійної підготовки майбутніх юристів, зміцнення особистісної орієнтації навчально-виховного процесу, посилення зв'язку вищої юридичної школи і правової науки, забезпечення якісних освітніх послуг, інтеграції вищої юридичної школи України до світового та європейського освітнього простору.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. З метою удосконалення навчально-виховного процесу у вищій школі вчені НАПН України досліджують широкий спектр питань психолого-педагогічного змісту. Зокрема, увага науковців спрямована на вивчення актуальних проблем теорії і методики професійної освіти (Н. Нічкало), розробку систем управління якістю підготовки майбутніх фахівців (О. Волков), визначення складників якості навчання та професійної підготовки майбутніх фахівців за вимогами європейських освітніх стандартів (Ю. Зінковський), обґрунтування державної політики в галузі професійної освіти в умовах ринкової економіки (В. Голуб).

Інтерес викликають науково-педагогічні праці, присвячені висвітленню філософських засад ефективного розвитку вищої школи (В. Андрущенко), з'ясуванню механізмів інтеграції освітньої та наукової складових у діяльності вищого навчального закладу (М. Згуровський), удосконаленню якості вищої освіти як визначального чинника успішної інтеграції українських університетів до європейського освітнього простору (О. Голубенко), обґрунтуванню організаційно-педагогічних умов

запровадження модульно-рейтингової системи оцінювання навчальних досягнень студентів (М. Степко), визначенню технології прийняття та реалізації управлінських рішень у вищих навчальних закладах (П. Таланчук).

З метою визначення психолого-педагогічних основ удосконалення навчально-виховного процесу у вищих навчальних закладах ученими розроблено методологічні засади формування університетів дослідницького типу (Ю. Горобець), шляхи забезпечення індивідуалізації навчального процесу у вищій школі (А. Мазаракі), запровадження компетентнісного підходу до формування змісту вищої освіти (Д. Черваньов), дидактичного забезпечення викладання циклу психолого-педагогічних дисциплін у вищих навчальних закладах непедagogічного профілю (О. Явоненко). За участю науковців сьогодні розробляються теоретичні та методичні засади навчання і виховання молоді. Зокрема досліджуються теоретичні засади особистісно-соціального виховання молоді (А. Бойко), оптимізації виховного процесу засобами комплексного психологічного супроводу (І. Бех), модернізації освітньо-виховних технологій у підготовці працівників освіти (І. Прокопенко).

Виділення невирішених раніше частин актуальної проблеми. Важливо зазначити, що вища юридична школа в Україні знаходиться у своєму розвитку на етапі пошуку та визначення шляхів удосконалення навчально-виховного процесу, використання існуючих резервів, пов'язаних з підвищенням його ефективності. Зміни, які відбуваються в системі підготовки майбутніх юристів, мають концептуальний, теоретичний та прикладний рівень. Це зумовлює необхідність обґрунтування положень, які б дозволяли системно вирішувати вказану проблему, створювати умови для підвищення ефективності навчально-виховного процесу.

Концептуальний рівень вирішення вказаної проблеми передбачає обґрунтування положень, що визначають спрямованість освітньо-виховної практики, пріоритети, завдання, зміст та напрямки підготовки майбутніх фахівців, характер взаємодії учасників педагогічного процесу, професійно-педагогічну культуру та майстерність викладачів. У зв'язку з цим важливим є розгляд таких питань, як мета та завдання модернізації вищої юридичної школи на сучасному етапі цивілізаційного розвитку українського суспільства, особистісна орієнтація навчально-виховного процесу, зміцнення зв'язку вищої юридичної освіти і правової науки, забезпечення якості підготовки майбутніх юристів та ін. [1].

Проблему підвищення ефективності навчально-виховного процесу в системі професійної підготовки майбутніх юристів важливо вивчати на теоретичному рівні. Йдеться про такі питання, як умови педагогічного забезпечення навчання і виховання студентів, оптимізація змісту, форм,

методів та засобів організації професійної підготовки майбутніх у юристів. Теоретичне обґрунтування зазначених аспектів дозволить у відповідності з сучасними вимогами організувати навчальний і виховний процес, стимулювати пізнавальну активність студентів, передавати майбутнім юристам необхідний теоретичний і практичний досвід.

Можна спостерігати вияв певних суперечностей у процесі організації навчально-виховного процесу у вищій юридичній школі. Йдеться, зокрема, про суперечність між сучасними вимогами освітньо-кваліфікаційних стандартів та використанням в системі вищої юридичної освіти малоефективних методів і технологій навчання і виховання студентів. Отже, забезпечення належної ефективності сучасної юридичної школи передбачає вирішення завдань прикладного рівня. Вони пов'язані з організацією педагогічної діяльності викладачів, використанням у навчально-виховному процесі необхідних засобів впливу на свідомість майбутніх юристів, забезпеченням освітнього і виховного середовища у відповідності до сучасних психолого-педагогічних та культурологічних вимог.

Отже, сучасна юридична освіта в Україні потребує розв'язання актуальних завдань підвищення ефективності навчально-виховного процесу на концептуальному, теоретичному та прикладному рівнях. Це дозволить визначити шляхи модернізації професійної підготовки майбутніх юристів, підвищити якість освітніх послуг, зміцнити зв'язок вищої юридичної школи з потребами розбудови правових відносин в суспільстві. Ідучи цим шляхом юридична школа зможе досягти високого рівня підготовки фахівців юридичного профілю.

Мета статті полягає в тому, щоб на основі наукового аналізу актуалізувати проблему підвищення ефективності навчально-виховного процесу в системі юридичної освіти.

Виклад основного матеріалу. Як засвідчує сучасна практика, навчально-виховний процес є важливим складником діяльності вищої юридичної школи. У ньому знаходить своє відображення змістова і процесуальна основа того, що пропонується студентам для збагачення і розвитку їх особистісних якостей, професійних знань, умінь і навичок, творчих можливостей тощо. Саме тому важливо розглядати навчально-виховний процес у тісному взаємозв'язку з тими положеннями, що визначають концептуальні засади сучасної вищої школи. Серед питань концептуального рівня, тісно пов'язаних з сучасною організацією навчально-виховного процесу у вищій юридичній школі, заслуговують на увагу такі: пріоритетні напрямки державної політики України у сфері вищої юридичної освіти; модернізація вищої юридичної освіти України на сучасному етапі; особистісна орієнтація вищої юридичної освіти; зміцнення зв'язку вищої юридичної освіти і науки в Україні; якість вищої юридичної

освіти та шляхи її досягнення; забезпечення національного характеру вищої юридичної освіти в Україні; інтеграція вищої юридичної школи України у світовий та європейський освітній простір; підвищення професійно-педагогічної майстерності працівників вищої юридичної школи.

Вища юридична школа України перебуває в центрі уваги широкої громадськості – учених, діячів культури, фахівців у галузі освіти і виховання молоді. Її проблеми обговорюються в засобах масової інформації, на науково-практичних конференціях, семінарах, у системі підготовки та підвищення кваліфікації освітян. Питання змісту, напрямків, характеру освітньо-виховного процесу привертають увагу державних службовців, стають предметом наукових диспутів, парламентських слухань, професійно-педагогічних нарад і зборів. Усе це сприяє тому, що державна політика у сфері освіти і зокрема вищої юридичної школи все більше набуває відкритого, демократичного характеру, свідчить про прагнення державної влади послідовно виходити на рівень модернізації навчально-виховного процесу, надавати йому сучасного змісту [2].

На державному рівні визначено пріоритетні напрямки розвитку вищої юридичної школи, згідно з якими передбачено вирішення актуальних завдань підготовки та підвищення кваліфікації науково-педагогічних кадрів. До таких завдань віднесено: удосконалення нормативно-правової бази діяльності науково-педагогічних працівників; прогнозування державної потреби в педагогічних і науково-педагогічних кадрах; створення системи навчальних закладів і програм для підготовки та підвищення кваліфікації працівників вищої школи; розробка та впровадження дистанційної освіти працівників вищої школи; створення нового покоління навчально-методичної літератури; здійснення цільового державного фінансування підготовки науково-педагогічних працівників; моральне стимулювання професійного удосконалення педагогів і науковців вищої школи; створення умов для підвищення престижу та соціального статусу педагогічних і наукових працівників [3].

Державну політику України у сфері вищої юридичної освіти спрямовано на регіональний розвиток освіти, підвищення якості освітніх послуг, задоволення широких верств населення у здобутті юридичної професії, підвищення кваліфікації тощо. При цьому увага державних органів влади спрямовується на вирішення таких завдань: урахування під час прийняття управлінських рішень регіональних і місцевих особливостей; бачення наявних тенденцій щодо зростання автономності юридичних навчальних закладів; оцінювання конкурентності освітніх послуг, які надаються юридичними навчальними закладами; орієнтація не на відтворення, а на розвиток освітньо-правової практики; налагодження наукового, аналітичного та практичного супроводу управлінських рішень у

сфері юридичної освіти; подолання фрагментарності освітньої статистики та проведення соціальних досліджень щодо потреб населення в юридичній освіті, якості освітніх послуг та ін.; поєднання засобів державного впливу з громадським управлінням юридичною освітою; забезпечення відкритості системи юридичної освіти шляхом розширення управлінських можливостей громадської думки, зменшення впливу на юридичну освіту конкретних посадових осіб; удосконалення функцій та структури централізованого і регіонального управління юридичною освітою; забезпечення дієвості, гнучкості, прогностичності управління юридичною освітою; демократизація призначення керівників юридичних навчальних закладів; удосконалення процедури ліцензування, атестації та акредитації юридичних навчальних закладів; здійснення ефективної підготовки та перепідготовки науково-педагогічних кадрів для юридичної освіти.

Слід зазначити, що Рада Європи та ЮНЕСКО 1997 року розробили та прийняли Лісабонську конвенцію про взаємне визнання кваліфікацій, які надаються в межах вищої освіти Європи. 1998 року Франція, Італія, Велика Британія та Німеччина підписали Сорбонську декларацію про відкриття Європейського простору вищої освіти. 1999 р. відбулося підписання Болонської декларації, 2005 р. Україна приєдналася до Болонської системи освіти і взяла на державному рівні відповідні зобов'язання.

Важливість прийнятого рішення визначається тим, що вищі юридичні навчальні заклади України активно залучаються до європейського простору вищої освіти. Це дозволяє послідовно вирішувати такі завдання: прийняття системи загальноновизнаних і порівняльних між собою кваліфікаційних рівнів, зокрема завдяки запровадженню додатків до дипломів в Єдиному євростандарті; прийняття системи вищої освіти, яка спирається на два цикли: нижчий ступінь, який надає право на отримання кваліфікаційного рівня бакалавра, і вищий ступінь, який надає право на отримання кваліфікаційного рівня магістра; запровадження Європейської системи трансферу та акумуляції залікових балів (ECTS).

Входження вищих юридичних навчальних закладів України до європейської системи освіти покликане забезпечити якість освітніх послуг, конкурентоспроможність, взаємну довіру до держав-учасниць, сумісність структур їх освіти та кваліфікацій на обох ступенях освіти, мобільність студентів в європейському просторі та привабливість вищої юридичної освіти. Переваги структури «бакалавр-магістр», схваленої в Україні, визначаються тим, що ця структура вже стала світовим стандартом, сприяє визнанню європейських освітніх ступенів Європи і світу, задовольняє індивідуальні освітні потреби студентів, вирішує академічні інтереси юридичних закладів освіти, а також задовольняє потреби ринку праці.

Активна співпраця вищих юридичних навчальних закладів України з європейською системою освіти впливає на підвищення якості підготовки майбутніх юристів, забезпечує конкурентоспроможність випускників, підвищує престиж української вищої юридичної школи в європейському та світовому освітньому та науковому просторі [5].

Сучасна державна політика України у сфері юридичної освіти спрямована на визначення комплексу завдань міжнародної інтеграції з питань підготовки висококваліфікованих юристів, обміну науково-педагогічним досвідом. При цьому актуалізуються такі завдання, як: визначення інтеграції юридичної освіти в міжнародний освітній простір як пріоритетного напрямку діяльності вищої школи України; збереження та розвиток інтелектуального потенціалу українського народу; спрямування співпраці юридичної освіти на миротворчу, людинотворчу та культуротворчу діяльність; орієнтація юридичної освіти на національні та загальнолюдські цінності; здійснення перекладу кращої зарубіжної літератури з питань юридичної освіти і правового виховання; забезпечення розвивальної, системної та взаємовигідної співпраці у сфері юридичної освіти; проведення спільних наукових досліджень, конференцій з актуальних проблем юридичної освіти.

Удосконалення навчально-виховного процесу у вищих юридичних навчальних закладах передбачає внесення суттєвих змін, які стосуються його ідеології, змісту та технології. Це дозволить вищій юридичній школі відповідно вимогам сьогодення, бути сучасною і ефективною, створювати умови для якісної підготовки майбутніх юристів. Юридична освіта покликана бути динамічною за характером розвитку, спроможних готувати конкурентоспроможних фахівців, які б відповідали вимогам демократичного суспільства, мали такі якості, як компетентність, активність, патріотизм, працездатність та ін. [4].

Висновки і перспективи подальших розвідок. Теоретичний аналіз зазначеної проблеми переконує у необхідності її системного вирішення. У зв'язку з цим передбачено наступні кроки, пов'язані з висвітленням таких аспектів, як науково-методичне забезпечення професійної підготовки майбутніх юристів, підвищення професійно-педагогічної культури та майстерності викладачів вищої юридичної школи, формування правових цінностей та орієнтацій майбутніх юристів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Кремень В. Г. Освіта у вимірах методології синергетики / В. Г. Кремень // Педагогічна і психологічна науки в Україні : зб. наук. пр. : в 5-ти т. – К. : Педагогічна думка, 2012. – Т. 1 – С. 11-22.

2. Пономаренко Г. О. Модернізація навчально-виховного процесу : навчально-методичний посібник / Г. О. Пономаренко. Наук. редактор В. Г. Бутенко. – Херсон : ФОП Грінь В. С., 2013. – 286 с.

3. Бутенко В. Г. Актуальні проблеми модернізації вищої школи на сучасному етапі українського державотворення / В. Г. Бутенко // Європейські інтеграційні процеси в Україні. – Херсон, 2011. – С. 16–18.

4. Скрипнюк О. В. Юридична освіта і правова наука як фактор розбудови демократичної, правової держави в Україні : ретроспекція і сьогодення / О. В. Скрипнюк // Педагогічна і психологічна науки в Україні. – К. : Педагогічна думка, 2007. – Т. 4. – С. 425–437.

5. Луговий В. І. Модернізація вищої освіти в контексті Болонського процесу : проблеми сьогодення / В. І. Луговий // Педагогічна і психологічна науки в Україні. – К. : Педагогічна думка, 2007. – Т. 4. – С. 18–27.

УДК 37.013.77:37.042

ПРОКРАСТИНАЦІЯ ЯК КОМПОНЕНТ ПОВЕДІНКИ ПРАЦІВНИКІВ ОВС ТА ЇЇ ПРОФІЛАКТИКА ПІД ЧАС ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ КУРСАНТІВ У ВНЗ МВС УКРАЇНИ

Вайда Тарас Степанович,
кандидат педагогічних наук, доцент,
начальник кафедри спеціальної фізичної та вогневої підготовки
(Херсонський факультет
Одеського державного університету внутрішніх справ,
м. Херсон, Україна)

В статті розглянуто проблему профілактики прокрастинації як негативного аспекту професійної поведінки працівників ОВС. Проаналізовано соціально-психологічну природу цього особистісного утворення, визначено чинники та умови, які впливають на його формування під час фахової підготовки курсантів у ВНЗ МВС України.

Надано методичні рекомендації керівникам курсантських підрозділів (кураторам навчальних груп) щодо правильного діагностування симптомів прокрастинації, запропоновано систему педагогічних прийомів для проведення індивідуальної виховної роботи з особами, які мають низьку успішність чи проявляють схильність до порушення правил поведінки або невиконання статутних вимог при несенні служби.

Ключові слова: професійна поведінка, працівники органів внутрішніх справ, курсанти, прокрастинація, діагностика, профілактика, виховання правоохоронців.